

Eingin bygdamenning uttan landbúnaðarskylda

foto: Allan Brucke

Landbúnaðarskylda á alla bygðajørð

og vit finga eftir stuttari tíð blómandi smápláss, har øll jørð var arbeidd

Nakrar viðmerkingar til: Bygdamenning, Sosialurin nr. 45 og Barbera hvørjum øðrum, Sosialurin nr. 59, 1984.

Baðar hesar greinir koma við nøkrum hugleiðingum um skeivu gongdina og vána standinum við-vikjandi, men eftir mini hugsan uttan at greiða frá, hvi soleiðis er statt.

Eftir mini hugsan eru mangar samvirkandi orsøkir, men lat meg visa á nakrar, ið eftir minum tykki eru tær tydingarmestu.

Óhent spjading av jørðini

Arvareglurnar fyri jørð í Føroyum hava ført til eina rættuliga spjading av jørðini, deild í ógvuliga smaar eindir, deils í teigar spjadar fyri vág og vind innangarðs. Hetta hevur, sum frá hevur litið, minkað um úrtøku jarðarbrúkarans, gjørt raksturin truplan og minkað um lutfallið millum agóða og iløgu.

Eitt er so, at úrtøka einstaklingsins er stagnerað ella beinleiðis vordin minni, men í samfelagnum kring hann eru stórar broytingar farnar fram, ið hava gjørt agóðan upp á seg minni. Tí einki er at ivast í, at vildu vit liva á bygð, sum tey gjørdur fyri mongum árum síðani, ja

so kundu vit eisini gjørt tað í dag! Men tey materiellu krøvini til hvíð eru økt munandi og kunna ongantið verða nøktað við tí úrtøku, sum teir flestu búnaðarmenn, sjalvt við teimum skilabestu arbeidshattum, kunna fáa burtur úr jørð síni.

Aðrastaðni leggja teir saman

Hyggja vit at øðrum samfeløgum, ið vit kundu samanborið við okkara, er í landbúnaði teirra farnar fram stórar strukturbroytingar, við tað at jarðarbruk verða lögð saman, og hevur hetta ført til, at tey fólkin, ið vera verandi úti á bygð, hava økt um vinning sín, og harvið ligið á hædd við ta úrtøku, ein kundi roknað sær innan aðrar vinnugreinar, har produktiviteturin er hækkaður munandi vegna industrialisering, mekanisering og nýggjari tøkni-trøði.

Har hava tey havt reglur, ið beinleiðis gjørdur tað ólógligt at lata jørðina liggja ónýtt. Hugsaði ein um at flyta, skuldi ein syrgja fyri, at jørðin bleiv seld ella forpaktad út.

Og hvat er so hent her hjá okk-

um? Ja, einki. Fólk eru flutt til stórplassini, men hava latið jørðina ligið í órokt, uttan at geva teimum, ið valdu at verða búgvandi, ein møguleika at fylgja við í vælfærdarmenn-ingini. Nakað ein annars kundi hugsað sær hevði skapt eithvørt slag av javnvág, har tey á bygð gjørdust fœr fyri at fáa ein rimuligan agóða av jørðini, og har øll jørð bleiv virkað, eins og tað kundi hugsast, at bygðirnar høvdu verið meira í javnvág í dag mótvegis samfelagnum annars, og kundu framstaðið sum litil, sjálvstøðug samfeløg við einum rimuligum fólkatáli og aldursbólka-samanseting.

Spekulatióin í bygðajørð

Tað kann tykjast órimuligt, at veittur verður hópin av peningi til ný-uppdyrkan, tá so nógv bygðajørð liggur í órokt. Jørð, sum í mong ættarlið hevur verið dyrkað, og sum við faum atgerðum kundi dyrkast uppafur og skapað grundarlagið undir einum blómandi bygðasamfelagi.

Men hvussu eru so utlitini í dag til

at fáa savnað jørðina og sostatt fáa upprættað landbúnað av eini rimiligari stóð á bygðunum? Allarhelst »lig nul« (0). Hvørjir eru møguleikarnir hjá eini familju, ið kundi tonkt sær at sett seg niður á bygð at reka bóndaskap? Allarhelst »lig nul« (0). Tí nú er tað sera óhepna komið afturat, at spekulerað verður í bygðajørð. Hon er blivin bjóðað upp á heilt fiktivar prísir, tí nakrir uttan tilknýti til jarðarbrúk, og sum ongantið hava hugsað sær annað við jørðini enn at nýta hana sum trygd fyri bankalán, hava havt so nógvvan pening millum hendur, at teir hava kunnað gjørt iløgur uttan at hugsa um, hvat jørðin veruliga kann kasta av sær, og verður hetta gjørt í vissuni um, at inflatióin og aðrir peningasterkir persónar í felag vilja fasthalda eina slíka fiktiva prislegu á jarðarkeypi, at teimum nýtist ikki stúra fyri at fáa pengarnar inn aftur.

Landbúnaðarskylda

Prísirnir á jørð eru sostatt farrir upp um ta legu, teir skuldu ligið á, um jørðin varð roknað sum framleiðslutól ájavnt einum lastbili ella einum fiskifari. Hæi vinnuløgum yvirhøvi, har tað sum oftast er eitt rimuligt lutfall millum iløgu og avlop, so tú, um ikki annað, fær eina hampuliga timalon fyri omakin. Tað merkir so, at vildi ein í dag keypa jørð á smáplássunum fyri at reka landbúnað, fæks allarhelst bert fyri renturnar, og einki leyp av at liv-bjarga sær fyri. Og tað er eyðsæð, at slíkt torir eingin í holt við.

Og hesi viðurskipti gera eftir mini hugsan tað, at eithvørt tos um bygdamenning er meningsleyst, um ein ikki viðurkennir, at álagt varð landbúnaðarskylda á bygðajørðina,